

Bij Polikliniek Dyslexie De Viersprong ook aandacht voor bijkomende problematiek

Vooraf kijken naar wat goed gaat

Bij de Polikliniek Dyslexie De Viersprong in Spijkenisse komen kinderen in de leeftijd van 8 tot 18 jaar met ernstige lees- en spellingsproblemen. Daarnaast is er een vermoeden of reeds een diagnose van bijkomende problematiek zoals aandachts- en concentratiestoornissen (AD(H)D), autisme spectrum stoornissen (bijv. PDD-NOS), gedragsstoornissen en angst- en stemmingstoornissen. Teammanager Sheila van der Gaag vertelt over het doel van de behandeling. "We proberen het lees- en spellingsniveau te verbeteren en het lees- en leerplezier terug te brengen. Het is belangrijk dat het kind weer succeservaringen opdoet, want hierdoor krijgt het meer zelfvertrouwen en gaat het beter in zijn vel zitten."

Vanaf het NS-station voert een breed wandelpad door een nieuw aangelegd park naar het centrum van Spijkenisse. Aan de rand van het winkelgebied ligt een kantoorgebouw waar de Viersprong, op de bovenste verdieping is gevestigd. Deze vestiging van de Viersprong (zie ook kadertekst) telt veertien medewerkers. De afdeling is relatief klein en bestaat uit een receptie/secretariaat, een wachtruimte en een aantal behandelkamers. Teammanager Sheila van der Gaag vertelt wat de plannen zijn met de inrichting. "De kinderen die met hun ouders onze poli bezoeken komen soms van ver, uit Zeeland en West-Brabant. De tijd die ouders wachten terwijl hun kind de dyslexiebehandeling volgt, kunnen ze al lezend doorbrengen. "We krijgen soms hele enthousiaste reacties van ouders en

kinderen op boeken die we hebben liggen of tijdens de behandeling gebruiken. Vandaar dat we een kleine bibliotheekruimte willen inrichten, waar zowel ouders als de kinderen boeken kunnen lenen om thuis te lezen. Het is voor de kinderen vaak een te grote stap om naar een gemeentebibliotheek te gaan. Door onze eigen bibliotheek verlagen we de drempel voor kinderen om boeken te lenen."

Gespecialiseerde hulp

De Polikliniek Dyslexie is vijf jaar geleden opgezet vanwege de vraag naar gespecialiseerde hulp voor kinderen met dyslexie in combinatie met psychische problemen of persoonlijkheidsstoornissen. De poli werkt samen met het RMPI (organisatie op het gebied van kinder- en jeugdpsychia-

trie) en de Leeskliniek van het CED (organisatie voor de onderwijspraktijk) in Rotterdam. Van der Gaag: "Ons team bestaat uit acht dyslexiebehandelaars die psychologie of orthopedagogiek als achtergrond hebben. Enkele behandelaars hebben een eigen specialisatie: één collega is ook ambulante schoolbegeleider, een ander is gespecialiseerd in spellingsonderzoek en een aantal heeft ook de PABO gedaan en ervaring als leerkracht in het basisonderwijs. Ik ben logopediste, neuropsychologe en teammanager. Ik doe intake- en adviesgesprekken, voer diagnostisch onderzoek uit, geef dyslexiebehandelingen en regel het reilen en zeilen van de poli. Tevens zijn er twee kinderpsychiaters en een kinderarts werkzaam."

De meeste kinderen die bij de Viersprong komen, zijn op school vastgelopen. Ze zijn soms elders al in behandeling geweest of hebben intensieve begeleiding gehad op school. Van der Gaag: "Tijdens het intakegesprek brengen we de problemen in kaart. Vervolgens stellen we aan de hand van tests en vragenlijsten vast hoe ernstig de lees- en spellingsproblemen zijn en of de bijkomende stoornissen het kind belemmeren in zijn functioneren. Soms wijzen de opmerkingen van ouders en school al in die richting: 'Hij vindt geen aansluiting in de groep, is teruggetrokken, heeft geen vaste vrienden, raakt snel

De Viersprong

De Viersprong is een derdelijns ggz-instelling met vestigingen in Zeeland, Noord-Brabant en de regio Rotterdam. De Viersprong geeft advies, voert diagnostisch onderzoek uit en heeft diverse behandelprogramma's voor jongeren en volwassenen met complexe

psychische problemen en persoonlijkheidsstoornissen. De afdeling Wetenschappelijk Onderzoek doet al ruim vijftientig jaar onderzoek naar de effectiviteit van de behandelingen in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam en Rotterdam. Alle behan-

delingen op onze poli worden vergoed vanuit het basispakket van de zorgverzekering, omdat het gaat om een combinatie van dyslexie en kinderpsychiatrie. De Viersprong is een ggz-instelling, dus de behandeling wordt ook in dit kader vergoed.

of orthopedagogiek extra cursussen gevolgd, gericht op gedragstherapie." We gebruiken leuke taal- en woordspelletjes om kinderen te motiveren letters, bijzondere klanken en woorden te oefenen. Tegelijkertijd leren ze beurtgedrag (bijv. om en om een vraag stellen bij kwartet), meer oogcontact maken, impulsen onderdrukken en omgaan met spelregels.

'We gebruiken leuke taal- en woordspelletjes om kinderen te motiveren'

De dyslexiebehandeling bestaat uit standaardonderdelen die we kunnen afstemmen op de specifieke problemen van het kind. Een kind met ADD bijvoorbeeld heeft een trage informatieverwerking. Hierdoor heeft het moeite om op tempo te lezen. We richten ons dan vooral op nauwkeurig leren lezen en proberen het kind op een zo hoog mogelijk AVI-niveau van technisch lezen te brengen."

Na een periode van acht weken vindt steeds een evaluatieonderzoek plaats. Soms kleuren de kinderen de vorderingen van woordlezen en tekstlezen zelf in een grafiek, zodat ze duidelijk zien hoe goed zij vooruit zijn gegaan. "In een evaluatiegesprek met het kind en de ouders bespreken we de voortgang en nemen het nieuwe periodieke behandelplan door voor de komende acht weken. De ouders krijgen een kopie van het onderzoeksverslag mee, dat zij op school afgeven. Soms

overstuur als iets niet lukt, houdt vast aan gewoontes, is snel afgeleid, is druk of faalangstig'. In sommige gevallen is extra onderzoek van de kinderpsychiater nodig om tot een diagnose te komen en te bepalen welke behandeling het meest geschikt is. Wekelijks behandelen we ongeveer negentig kinderen. Dat is maximaal vijf kinderen per dag per behandelaar. Het vereist veel concentratie om het gedrag van het kind te registreren en ieder kind gerichte aandacht te geven. Na elke behandeling is vijftien minuten ingepland om na te praten met de ouders en het kind. Een totale behandeling duurt bij ons gemiddeld 1,5 tot 2 jaar."

Psycho-educatie

Een belangrijk onderdeel van de behandeling is psycho-educatie. "We geven

informatie over dyslexie en de bijkomende problematiek en leggen uit wat het betekent in het dagelijks leven. Om dyslexie te leren accepteren, staan we stil bij de vragen: Hoe is het om dyslexie te hebben? Hoe ga je er mee om? En kun je anderen uitleggen wat dyslexie is?" Van der Gaag vervolgt: "Onze behandelingen hebben een gedragstherapeutisch karakter. De werkrelatie tussen behandelaar en kind is heel belangrijk. Het kind heeft inspraak en er wordt hem niks opgelegd. De behandelaar past de behandeling aan op de problemen van het kind en kan daarbij gebruikmaken van een beloningssysteem, een spelvorm of andere gedragstherapeutische elementen."

Iedere behandelaar heeft naast een universitaire opleiding (neuro)psychologie

bellen we de leerkracht of remedial teacher om het verslag toe te lichten of gaat de ambulante schoolbegeleider naar school om tekst en uitleg te geven. Het contact met ouders en school loopt voornamelijk via de telefoon en e-mail, dat werkt prettig”, aldus Van der Gaag. “Elke week is er teamoverleg en eens in de twee weken bespreken we de voortgang van alle kinderen. Tijdens de maandelijkse intervisie bekijken we videocases en

Thuis oefenen alléén als relatie ouder-kind niet onder druk komt

vragen elkaar om advies. Wanneer een kind weinig vorderingen maakt, vraag je je als behandelaar automatisch af wat je in de behandeling zou kunnen veranderen. Door hier met elkaar over te praten, komen we tot een ander plan van aanpak, dat we na acht weken opnieuw evalueren.”

Zelfstandig leren

“Van ouders verwachten we dat zij continuïteit bieden en regelmatig komen. Thuis oefenen kan alleen als de relatie tussen ouder en kind niet onder druk komt te staan. We leren ouders een positieve benadering door vooral te kijken naar wat goed gaat en het kind niet te vergelijken met jongere broertjes of zusjes, die al goed kunnen lezen. De meeste ouders willen hun kind graag helpen, maar kunnen daarin soms doorschieten. Op een gegeven moment is het niet meer haalbaar om je kind elke dag met zijn huiswerk te helpen. Het is belangrijk dat ouders inzien dat hun kind een bepaalde mate van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid moet leren. Daarom geven we ouders informatie over hulpmiddelen, zodat hun kind zelfstandig huiswerk kan maken en een boek kan lezen. We hebben een daisyspeler en (demo)softwareversies van onder meer Kurzweil, Sprint Plus en programma's van Optelec die ze thuis kunnen uitproberen. Bovendien staan er verschillende overheerprogramma's op internet.” De medewerkers van de Polikliniek Dyslexie vormen een jong en enthousiast team. Dit najaar starten zij met een

Doorzetter

Gritli de Kreij was compleet verrast toen bij haar zoon dyslexie werd vastgesteld. “Quinten was een bijdehante jongen die al vroeg kon praten.” Na de diagnose heeft ze haar verwachtingspatroon drastisch moeten bijstellen. “Nu ik zie dat hij op school twee keer zo hard moet werken, vind ik zijn inzet belangrijker dan zijn prestaties.”

De juf van groep 3 had al gauw door dat Quinten moeite had met lezen. Toen onderzoek aantoonde dat het dyslexie was, bleek Quinten nog te jong om met de dyslexiebehandeling te beginnen. Daarom plaatste zijn moeder hem alvast op de wachtlijst. Eigenlijk vond Quinten dyslexie wel interessant. Tot hij bleef zitten in groep 3 en merkte dat de jongere kinderen in zijn groep sneller leerden lezen dan hij. Zijn reactie was dan ook: Waarom ik! “Omdat jij een doorzetter bent”, antwoordde zijn moeder. “Jij geeft niet op, maar gaat door tot je het kunt.” In juni dit jaar stopte de behandeling bij de Viersprong. De 11-jarige Quinten mist het zelfs een beetje. “Ik ging er met plezier naar toe. Het was altijd gezellig.” Inmiddels kan hij goed lezen. Wel langzamer dan andere kinderen, maar dat heeft hij geaccepteerd. “Dit

hoort bij mij. Ik heb andere kwaliteiten”, zegt hij zelf.

Naast dyslexie heeft Quinten kenmerken van ADD en PDD-NOS. Hij voelt zich prettig bij regels en regelmaat. Gritli: “Wanneer Quinten geen grip heeft op de situatie, kan hij dwars en brutaal zijn. Maar sinds hij Ritalin gebruikt, heeft hij minder last van impulsen, is rustiger en heeft hij meer overzicht. Ik was geen voorstander van medicatie, maar vind dat hij er goed op reageert. Ook Quinten is tevreden: “Ik kan nu beter omgaan met de drukte in de klas en ben rustiger geworden”. Na school doet Quinten aan voetbal en taekwondo. Ook speelt hij graag buiten met Wouter. “We hebben veel fantasie en kunnen samen leuk legertje spelen. Ik moet na school stoom afblazen.”

gerichte groepstraining, omdat zij vinden dat de behandel tijd van 45 minuten per kind per week eigenlijk te beperkt is. “De training heet Sta Sterk en is een afgeleide van het programma dat stichting Omgaan met Pesten heeft ontwikkeld”, vertelt van der Gaag geestdriftig. “Met een aantal collega's heb ik de opleiding tot groepstrainer gevolgd en hebben we het trainingsprogramma aangepast aan onze doelgroep. De eerste groep van zes kinderen is net gestart en wordt geleid door twee trainers. Er zijn tien bijeenkomsten van één uur gepland op maandagmiddag na school. De rest van de week kunnen de kinderen de nieuwe vaardigheden thuis en op school oefenen. De training is gericht op het vergoten van de sociale weerbaarheid, vergroten van het zelfvertrouwen en de assertiviteit én het verminderen van faalangst. Kinderen leren omgaan met

pesten en oefenen hun sociale vaardigheden.

In een voorgesprek vertellen de kinderen en hun ouders welke problemen ze dagelijks tegenkomen. De trainers nemen deze informatie mee in hun voorbereiding. Een kind met PDD-NOS bijvoorbeeld heeft vaak moeite om met lichaamshouding. Hij vindt het eveneens lastig om emoties van anderen te interpreteren en stemintonatie en gelaatsuitdrukkingen te begrijpen. Met deze training leren kinderen om sterk te staan, sterk te lopen, assertief te zijn, een ander te vertellen wat ze lastig vinden, om luid te praten en de ander aan te kijken. Veel van de oefeningen zijn ook zinvol voor kinderen met ADHD. Want zij moeten leren omgaan met hun impulsieve gedrag. Na vijf trainingssessies volgt een bijeenkomst voor de ouders om te bespreken hoe zij de training tot dan toe ervaren.” ■